

Acta Pharmaceut. Hung 24, 53 (1954). — Harkness és Vos: J. Am. Pharm. Assoc. Sci. Ed. 39, 413 (1950). — Kessler, J.: Pharm. Acta Helv. 30, 291 (1955). — Kuna, S.—Elison, A. O.; Butz, G.: J. Amer. Pharm. Ass. 35, 59 (1946). — Molitor, Gundel, Kuna és Ott: J. Am. Pharm. Assoc. Sci. Ed. 35, 356 (1946). — Nuridsány, J., Olinkiewicz, S., Szamos, P.: Gyógyszerész. 11, 10 (1956). — Wyllie, D. W., Todd, J. P.: Quart. J. Pharm. Pharmacol. 211, 240 (1949). — Tennent, D. M.—Ott, W. H.: Analyst 77, 643 (1952). — Schmid, J.: Gyógyszerész. 9,

193 (1954). — Scibert és Mendel: Am. J. Physiol. 67, 83 (1942). — Smith, K. L.: Journ. Pharm. Pharmacol. 6, 304 (1954). — Walther, H. és Ott, W. H.: J. Am. Pharm. Assoc. 38, 179 (1949). — Young és Rice: J. Lab. Clin. Med. 29, 735 (1944).

(Orvostudományi Egyetem Gyógyszertani Intézete, Debrecen)

Érkezett: 1957. XI. 21.

Dr. Келентей Барна: Биологическое определение пирогенных веществ

Dr. Barna Kelentey: Über den Nachweis der Pyrogene.

A gyógyszerészi hivatás időszerű kérdései

A GYÓGYSZERÉSZET HELYE, SZEREPE, PERSPEKTÍVÁJA

DR. KÁDÁR TIBOR

A gyógyszerészet világszerte időszerű kérdéseiről hazánkban a szakszervezet, a szakcsoport és szakosztály minden összejövetelén sok szó esik, és ezzel a nagy horderejű kérdéssel behatóan foglalkoznak. Ha csak a legutóbbi év eseményeit vizsgáljuk, akkor is szembetűnő, hogy a gyógyszerészet helyének, szerepének meghatározása, tisztázása csaknem valamennyi megmozduláson, valamilyen formában előtérbe került.

A szakszervezet 1957. decemberében tartott II. kongresszusán a beszámoló vitájában több felszólalás hangzott el és határozat is született a gyógyszerész és technikus oktatás reformjának, a továbbképzés fokozásának, a gyógyszerügyi dolgozók nagyobb erkölcsi és anyagi megbecsülésének szükségességéről.

A szakcsoport országos vezetősége a kérdések tisztázásának szükségességét felismerve bizottságot hozott létre, melynek elsődleges feladata az említett kérdés tisztázásának elősegítése.

1958. januárjában a gyógyszerészeti szakosztály ankétára hívta össze a különböző munkaterületeken (egyetem, gyáripár, kutatóintézetek, közforgalmú és intézeti gyógyszerárak stb.) dolgozó gyógyszerészek képviselőit, hogy elősegítse az alapkérdés — a gyógyszerészet jelen és jövő feladatainak, munkaterületeinek — tisztázását.

A szakszervezet elnöksége április 2-i ülésén a szakosztály beszámolójának vitája során határozatot hozott, hogy az összes érdekelt képviselőinek részvételével bizottságot hoz létre, mely javaslatot dolgoz ki a gyógyszerészet jövő feladatairól. Ezt a javaslatot a szakszervezet elnöksége, a gyógyszerész szakcsoport országos vezetőségének választmányva és szükség esetén a szakszervezet központi vezetősége is megtárgyalja, és ennek alapján teszi meg előterjesztését az egészségügyi miniszternek, az időközben megalakított minisztériumi oktatási és továbbképzési bizottságnak és egyéb érdekelt felsőbb szerveknek. Ezt az elnökségi állásfoglalást a szakszervezet központi vezetősége is felvette határozatai közé.

A szakszervezet május hó folyamán orvosok és

gyógyszerészek bevonásával hozzá kezdett a határozatok megvalósításához, a felvetett kérdések kidolgozásához.

A szakszervezet munkáját már eddig is nagyban segítette, hogy a vidéki szakszervezeti szervek, szakcsoport tagozatok ugyancsak napirenden tartják a kérdést, és a sajtóban megjelent dr. Mózsonyi Sándor, továbbá dr. Végh Antal egyetemi tanárok vitaindító cikkei alapján vitákat szerveznek és javaslatokat megküldik a szakszervezetnek.

Az eddig kialakult elképzeléseket a következőkben lehet összegezni.

1. *A kérdés felvetése időszerű.* A felszabadulás óta, de különösen az államosítások után egészséges fejlődés indult meg a gyógyszerészet területén a szocialista gyógyszerészet követelményeinek megvalósítása irányában. A gyógyszerárak államosításával létrejött az az alap, melyre fokozatosan felépülhet a megújított szocialista gyógyszerészet. Ezt a fejlődést helyes irányban segíti elő az egészségügy egysége, a megelőzés szemléletének érvényesülése.

A gyógyszerészet szerepének tisztázását sürgetik az időközben rohamosan fejlődő tudományos eredmények, az egyre bővülő gyógyszerkincs. Jelentős mértékben változott a gyógyszerári tevékenység; csökkent a magisztrális és galenusi gyógyszerek készítésének aránya a gyógyszerárakban. Ugyanakkor növekedett a forgalomba kerülő gyógyszerkülönlegességek mennyisége. Vannak hiányosságok mind a gyáripár, mind a gyógyszerárak tevékenységében, melyek főként a gyors fejlődés következményei. A gyógyszerészek jelentős része úgy érzi, hogy nem kap kielégítő megbecsülést a társadalom, közelebről, az orvosok, betegek részéről; sokakban kisebbségi érzés fejlődött ki. Ezek a kérdések összefüggésben vannak a lakosság kulturális színvonalának emelkedésével, az orvosok megnövekedett igényével, többek között a gyógyszerismeretetés vonatkozásában, a szakszervezeti szervek nem kielégítő nevelő, felvilágosító munkájával.

A további helyes irányú fejlődés érdekében szükség-

ségszerű, hogy tisztázódjanak a gyógyszerészet jövő feladatai, mivel csak a fejlődés irányának ismeretében lehet helyesen meghatározni a fejlesztés útját minden vonatkozásban (szakember képzés, hálózatfejlesztés, felszerelés stb.), továbbá ez határozza meg, hogy milyen követelményeket támasztunk a jövőben a gyógyszerészek, droguisták és technikusok oktatásával és továbbképzésével kapcsolatban.

2 *A gyógyszerész munkaterületei.* Régóta folyik a vita arról, hogy a gyógyszerész feladatát, megbecsülését a gyógyszerészet területén (gyógyszertár, gyógyszeripar, tudományos intézetek stb.) keresse-e vagy pedig próbáljon új területeket szerezni akár orvosi-laboratóriumi munkában, mezőgazdasági szakvizsgálatok (talaj, műtrágya stb.), vagy egyéb területeken. Az eddigi elképzelésektől eltérően határozottan kezd kialakulni az az álláspont, — és ez a helyes —, hogy a gyógyszerészetnek a megbecsülést a gyógyszerellátás területén, gyógyszer-tárban, gyógyszeriparban, intézetekben stb. kell kivívnia, nem pedig más területeken. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy egyes specializált gyógyszerészek ezeken a határterületeken ne tevékenykedjenek, amint ennek az ellenkezője is helytelen álláspont lenne, mely szerint a gyári gyógyszerkészítésben ne működjenek közre gyógyszer-vonalra specializált orvosok, vegyészek, fizikusok stb. Bármely terület részéről kapunk segítséget, mely a gyógyszerészet fejlődését szolgálja, köszönettel kell fogadnunk.

A gyógyszerészet munkaterületei közé kell sorolnunk mindazon területeket, ahol gyógyszerrel foglalkoznak. Nem a helytől, hanem a tevékenységtől függ, hogy az a gyógyszerészet munkaterületei közé sorolható-e. A gyógyszerész legfőbb feladatának tartjuk a jövőben is, hogy mind azon területek munkájában tevékenyen résztvegyen és irányítson ahol gyógyszerkészítés folyik. Van jövője a magisztrális gyógyszerkészítésnek és a középüzemi (galenusi) méretekben folyó gyógyszerkészítésnek is. Új gyógyszer-alapanyagok, új gyógyszerformák, új Fo-No-k jelennek meg folyamatosan, melyek az egyén szükségleteinek megfelelő gyógyszerkészítést az összes gyógyszerforgalom 20—30%-os méretében szükségessé és nélkülözhetlenné teszik. A gyógyszerkészítés ma már nem nyugodhat pusztán gyakorlati úton nyert tapasztalatokon; tudományos fejlesztése fokozott fizikai, kémiai és egyéb természettudományos megalapozottságot igényel. Ezért a jövő gyógyszerészenek még nagyobb matematikai, fizikai, kémiai, biokémiai, élettani stb. ismeretekkel kell rendelkeznie.

Egyre bővülő feladatokat és munkaterületet ad a gyógyszerésznek a helyes irányú, sokoldalúan megalapozott gyógyszerismertetés, mind az orvosok, mind a betegek számára. Természetesen az orvosoknak magasabb színvonalú és egész más jellegű ismertetésre van szükségük. Nem oldják meg a feladatot a gyógyszerismertető aktivisták, bár átmenetileg igen hasznos. sőt nélkülözhetetlen tevékenységet fejtenek ki. A hatásos gyógyszerismertetéshez elengedhetetlen, hogy a gyógyszerészek nagy többsége megfelelő ismeretekkel rendelkezzen. Különös felelősség hárul itt a kórházakban dolgozó

gyógyszerészekre. Az egészségügy egysége, a gyógyszerészet szocialista fejlődése, a helyes tartalmú orvos-gyógyszerész kapcsolat, mely a jobb gyógyszerellátást szolgálja és ezzel a gyógyszerészek fokozott megbecsülését is eredményezi, sürgetően követeli, hogy a jelenlegi gyakorló gyógyszerészek a továbbképzés során (éppen ezért határozott úgy a szakszervezet elnöksége, hogy a megfelelő jutalmazást kell biztosítani a továbbképzésben résztvevőknek), az új gyógyszerészek pedig már az egyetemen sajátítsák el az élő és beteg szervezet ismeretére alapozott legújabb készítményekre is kiterjedő gyógyszer-hatástant.

Továbbra is fontos területe a gyógyszerészeknek a gyógyszerellenőrzés, az analitikai-kémiai stb. vizsgálatok. Minden területen, ahol ilyen munka folyik, már jelenleg is dolgoznak gyógyszerészek; bizonyára a jövőben a gyógyszerészek ilyen irányú tevékenysége fokozódni fog. A jelenlegi egyetemi kiképzés ehhez megfelelő alapot ad.

A szocializmus építésével kapcsolatban a gyógyszerészek új feladata a tervezésben, szervezésben, irányításban való részvétel. Ezeket az ismereteket eddig a gyakorlatban vagy továbbképzés során sajátították el a gyógyszerészek. A jövőben ezen a téren még nagyobb feladatok lesznek, tehát szükséges, hogy már az egyetemen és a gyakorló gyógyszerészek tanfolyamokon sajátítsák el nemcsak az egészségügy szervezetére, szerepére, fejlődésének irányára vonatkozó alapelveket, hanem megismerkedjenek a politikai gazdaságtan, szervezés, tervezés tudományával, amint a mérnököknek is fontos szakterülete az üzemszervezés, annak minden gazdasági vonatkozásával.

Sokak által vitatott kérdés, hogy ragaszkodjon-e a gyógyszerész a gyógyszerkiadás kizárólagos jogához. A jelenlegi általános vélemény szerint a magyar gyógyszerészet, gyógyszerellátás éppen azért emelkedik ki más nemzetek gyógyszerészetéhez viszonyítva is, mivel a gyógyszerkiszolgáltatás, és a betegek szakszerű tájékoztatása egyetemi képzettségű szakemberek kezében van. Természetesen ez nem teszi lehetetlenné, hogy gyógyszerész felügyelete mellett egyre több feladatot adjunk a megfelelő középfokú szakképzettségű gyógyszer-tári munkatársaknak. Az is igaz, hogy a jelenlegi elv fenntartására több gyógyszerész szükséges, de ha a gyógyszerellátás színvonala, a lakosság érdeke ezt kívánja, vállalni kell a többletköltséget.

3 *A gyógyszer-tári dolgozók beilleszkedését a szocialista társadalmi rendszerbe a felszabadulás óta eltelt évek alatt elért eredmények igazolják; számtalan jel mutatja, hogy készek harcolni a szocialista egészségügy, a szocialista gyógyszerészet megvalósításáért.* A mozgalmi szerveknek elő kell segítenők a gyógyszer-tári dolgozók ilyen irányú fejlődését. Sokkal többet és mélyebben kell foglalkozniok a társadalmi viszonyok átalakulásával kapcsolatos erkölcsi, etikai kérdésekkel. Különösen a fiatalok egy részét sokkal nagyobb hivatássonalra kell nevelni. Nyugodtan mondhatjuk, hogy van mit tanulniok a fiataloknak a munkában megőszült, idősebb kollégáktól, de ezt a feladatot mind az egyetemnek, mind az állami és társadalmi szerveknek fokozottabban kell ellátniuk. Többet kell tud-

niuk a gyógyszerészet haladó hagyományairól, fejlődésének jövő útjáról.

A gyógyszerértári dolgozók szocialista irányba való átalakulását (fejlődését) természetesen mind az állami, mind a mozgalmi szerveknek a maguk eszközeivel is segíteni kell. Gondolunk itt elsősorban a nagyobb erkölcsi és anyagi megbecsülésre, az eredmények széleskörű népszerűsítésére stb.

4. Az oktatás és továbbképzés vonatkozásában, bár minden szintű megbeszélésen igyekeztek különválasztani ezt a kérdést az alapkérdés tisztázásától, mégis szöbakerültek ilyen irányú javaslatok, pedig az egyetemi oktatás reformjával kapcsolatos javaslatok és elgondolások légüres térben mozognak mindaddig, míg nem sikerült tisztázni, hogy a szocialista egészségügyben milyen feladat hárul a gyógyszerészetre. Az eddigi álláspontok szerint továbbra is feltétlenül szükséges, hogy az egyetemek univerzális tudású gyógyszerészeket nagy számban képezzenek ki. Természetesnek tartják azonban, hogy megfelelő melléktárgyak beiktatásával már az egyetemen a hallgatók érdeklődésének megfelelően elő kell segíteni az egyetem utáni szakosítást. Helyesnek tartanak, hogy a hallgatók az egyetem előtt egy évet megfelelően képzett és az egyetem által irányított tanító gyógyszerészek felügyelete mellett, erre a célra felszerelt tanító-gyógyszertárakban töltsenek, és vizsga után kerüljenek csak egyetemre. Nem látják azonban célszerűnek túlzottan növelni az egyetemi kiképzés idejét, ezt esetleg megoldhatónak tartják a jelenlegi 9 féléven belül is.

Az egyetemi felvételeknél célszerű lenne mielőbb megvalósítani a „területi beiskolázás” elvét, és a hallgatók patronálását saját gyógyszerértári központjuk által. Szükséges megfelelő lépéseket tenni a túlzott „elnőiesedés ellen”. Ez már most veszélyezteteti a vidéki gyógyszerértári gyógyszerész ellátott-

ságát. Több javaslat foglalkozik a kezdő gyógyszerészek kötelező vidéki gyakorlatával. Ez részben a vidék jobb gyógyszerellátását segítené, részben a fiataloknak adna alkalmat sokoldalú tapasztalat-szerzésre.

A továbbképzés irányának és módozatainak megvitatása ezzel szemben már korábban időszerűvé vált, mert a gyógyszerészet szocialista fejlődése olyan szükségleteket vetett fel, melyek kielégítése nem tűrt halasztást.

Az ősszel induló továbbképzés hatástani irányát helyesnek tartjuk. Kívánatos, hogy ezen a gyógyszerészek minél nagyobb számban és minél tevékenyebben vegyenek részt. Előbb-utóbb ugyanis minden gyógyszerész számára, és elsősorban minden gyógyszerértárvezető számára elengedhetlenül szükséges lesz a korszerű gyógyszerek hatástanának alapos ismerete.

A gyógyszerértári technikusok, droguisták képzését, továbbképzését magasabb szintre kell emelni, hogy a jelenlegi rendeletek által biztosított munkakört jobban be tudják tölteni, és egyre nagyobb segítséget tudjanak adni a gyógyszerésznek.

Ismételten hangsúlyozni kívánjuk, hogy az ismertetett állásfoglalások még nem véglegesek, vita folyik felettük. Ezzel az összefoglalással az a célunk, hogy az országsszerte folyó vitákról képet adjunk, továbbá segítséget nyújtsunk és kérjünk a gyógyszerészet alapkérdéseinek tisztázásához. A további javaslatok elő fogják segíteni, hogy a gyógyszerészeti szakosztály, a szakszervezet országos vezetőségének választmánya és a szakszervezet elnöksége helyes álláspontot alakítson ki a gyógyszerészet feladatairól a szocialista egészségügyben.

(Orvos-Egészségügyi Dolgozók Szakszervezete Gyógyszerészeti Szakosztály, Budapest, V., Nádor u. 32.)

Dr. Kádár Tibor: Место, роль и перспектива фармации.

Dr. Tibor Kádár: Platz, Rolle und Perspektive der Pharmazie.

A GYÓGYSZERTÁRAK EGYES IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

DR. NIKOLICS KÁROLY és DR. HORVÁTH DÉNES

A Gyógyszerész Szakcsoport Győr-Sopron megyei szervezete, a soproni gyógyszerészek előterjesztése alapján — foglalkozott a vidéki gyógyszerértárok, és általában a magyar gyógyszerészet számú időszerű, megoldásra váró kérdésével.

Ezúttal három szempontot vetünk fel: először a gyógyszerész és a beteg közti viszonyról kell szólnunk, másodsorú lássuk az orvosokkal való kapcsolatot, végül vizsgáljuk meg, hogy a táránál dolgozó gyógyszerészek egymáshoz való viszonya, s kapcsolata a felettes szerveknél működő gyógyszerészekhez miként szolgálja egyrészt a beteg, másrészt a gyógyszerértári dolgozók érdekeit.

Ennek a három szempontnak részletesebb tárgyalása és szem előtt tartása nemcsak a helyes kapcsolatok kialakítása miatt, hanem más fontos szakmai kérdés megítélésében is lényeges.

1. A gyógyszerész és a beteg jó kapcsolata a közegészségügy szolgálata szempontjából fontos. A bizalom légkörét kell kialakítanunk, miként ki kell alakulnia az orvos és a beteg közt is. Legyen bizalommal a beteg a gyógyszerész iránt, aki neki felvilágosítást nyújt a gyógyszer eltartására, használatára stb. A gyógyszerész meghallgatja kisebb-nagyobb panaszait, s tudása, tapasztalatai révén alkalmas arra, hogy a hozzá fordulókat vagy orvoshoz küldje, vagy elsősegélyben részesítse. A kellően képzett szakember a legtöbb esetben úgyis orvoshoz küldi a látszólag egyszerű eseteket is. Sőt ismerve a beteget, gyakran a huzamosabb ideje fogasztott, vény nélkül adható nem keresztes szerek ártalmára is felhívja a figyelmet. Ugyanakkor elsősegélyként kell kiadnia szükséges esetben minden olyan szert, amit jónak lát és nem lehet ártalmas.